

Zionism

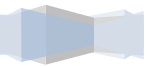
Historical Section of The Foreign Office, Editör: G.W. Prothero

London, H.M. Stationery Office, 1920, 138 Sayfa

Zafer EFE*

Kutsal metinlerde de bahsedildiği üzere Yahudi toplumunun oldukça eskiye dayanan bir geçmişi vardır. Özellikle eski çağlardan başlayarak günümüze kadar gelen ve semavi dinler içerisinde inançları ve kültür özellikleri bakımından oldukça radikal bir duruş sergileyen Yahudiler hakkında birçok eser kaleme alınmıştır. Öte yandan siyasi ve politik söylemlerde Yahudi toplumu hakkında komplo teorilerine oldukça iddialı tartışmalar ve söylemler mevcuttur. Tanıtımı yapılacak olan kitapta komplo teorileri ya da Yahudi toplumu hakkında taraflı bir bakış açısının ötesinde tarihsel bağlamda

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Strateji ve Stratejik Araştırmalar ABD, İstanbul, zaferefe91@gmail.com

Yahudi toplumu ve devletinin nasıl şekillendiği ve temellendirildiği İngiliz bakış açısı ile ele alınmıştır.

İngiliz Dışişleri Bakanlığının tarihsel araştırmalar ile ilgili bölümünce hazırlanmış olan *Zionism* adlı bu kitapta Yahudi toplumunun Assur Kralı Sargon dönemini de kapsayarak 1918 yılı modern Siyonizm anlayışına kadar geçirmiş olduğu dönem ele alınmıştır. Kitabın başlangıcında bir kronoloji haritası bulunmakla birlikte devam eden bölümlerde kronolojik akış korunarak tarihsel süreçte gelişim evreleri dikkatle incelenmiştir.

Kitapta, kutsal kitaptan başlayarak Yahudi toplumunun mitolojik altyapısına dair bilgileri verilmiş ve Mezopotamya coğrafyasında hüküm sürmüş en güçlü krallıklardan olan Pers, Yunan, Roma ve Mısır medeniyetlerinin hükümler altında nasıl etkilendikleri ve ne tür durumlarla karşı karşıya kaldıklarına dikkat çekilmiştir. Ayrıca çok daha sonraları 15. ve 18. yüzyıllar arasında Avrupa'da meydana gelen reformasyon ve Fransız ihtilali süreçlerinde Yahudi toplumunun bu süreçten nasıl etkilendiği ele alınmıştır.

20. yy itibarıyla Yahudi halkının İngilizler tarafından, nasıl destek gördüğü, İngiliz hükümeti tarafından kurulmasında yardımcı olunan Yahudi lobi ve derneklerin faaliyetlerinin nasıl şekillendirildiğinin tarihsel altyapısının açıklanmasında önemli bilgiler ihtiva eden eserde, İngiltere'nin Yahudilerin yerleşimi ile ilgili konulardaki girişimleri dikkat çekmektedir.

İsrail devleti ve Yahudilik meselesine gelindiğinde ise, kitapta yer alan bölümlerde detaylı şekilde bahsedilen Yahudi halkı tasvir edilirken kendi ulusal devletini çok uzun süreler kuramamış ve başka devletlerin tahakkümü altında yaşamaya mecbur kalarak *ezilen* bir halk olarak tanımlanmış olması durumu batılı ülkelerin ilgisini oldukça cezbetmiş ve bölgede batılı çıkarların lehine oluşacak bir Yahudi devleti oluşturulmasının, *ezilen* bu halkın kendi devletlerini kurmalarının temelini atılmasına imkan sağlanması bakımından özellikle İngiliz hükümetinin nasıl çalıştığı gözler önüne sermektedir.

Eser'in konu bakımından incelediği hususlar, bugün Ortadoğu'da yaşanan olaylar da göz önüne alındığında Yahudi halkının ve batılı ülkelerin neden Ortadoğu halkları üzerinde detaylı çalışmalar yapmak zorunda kaldıklarının izahının yapılabilir olması açısından önemlidir. Özellikle ülke ve bölge çalışmalarında, çalışılan bölgenin jeopolitik ve jeostratejik özellikleri göz önüne alınmakla birlikte bölgenin kaderinde etkin rol oynayacak halkların etnik, dini ve mezhepsel durumları hakkında sosyolojik verilerin tarihsel bağlamında değerlendirilmesinin önemini göstermektedir.

Kitabın konusunu teşkil eden Siyonizm hakkında eserin yazılış tarihi olan 1920 yılı oldukça manidar gözükmektedir. İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur Balfour, *Balfour Deklarasyonu* olarak adlandırılacak olan mektubu 2 Kasım 1917'de Siyonist lider Lord Rothschild'e göndermiş ve Balfour, İngiltere'nin Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulması için tüm imkanlarını kullanacağını bildirmişti. Balfour Deklarasyonu Süveyş Kanalı'na yönelik bir tampon bölge oluşturmak veya dünya Yahudilerinin

desteğini müttefiklere kazandırmak için İngilizlerin yaptığı bir plan olmaktan öte Siyonist hareketin İngiliz desteğini sağlamak için gerçekleştirdiği planlı bir girişimin sonucu olarak ortaya çıkmıştı. Balfour Deklarasyonu aynı zamanda ABD tarafından da kabul edilmişti. 1. Dünya Savaşının galiplerinden olan ABD'nin Kongre ve Temsilciler Meclisi'nin 21 Eylül 1922 tarihli oturumunun karar bildirgesi, *ABD Filistin'de Yahudilere milli yurt kurulmasına taraftardır* şeklinde tamamlanmaktadır. Bu şekilde Balfour Deklarasyonu, Siyonist politikanın birinci evresinin tamamlanmasına ortam hazırlamıştı. 1920 yılından sadece birkaç sene öncesinde bile hayata geçirilmiş olan böyle bir planın ardından hazırlanmış olan bu rapor niteliğindeki eserde Siyonizm politikalarının kamuoyunun bu konu hakkındaki fikri dünyasında bilimsel açıdan da temellendirmeye ihtiyacı karşılayabilecek durumda olması eserin dikkat çekici özellikleri arasındadır.

Eser'in yazıldığı dönem dikkate alınırken Hindistan'a giden yolun yani Süveyş Kanalı üzerindeki kontrolün Osmanlı Devleti tarafından halen korunduğunu gözden kaçırmamak gerekir. 2. Abdulhamid döneminde Filistin topraklarının halen Osmanlı Devletinin elinde bulunduğunu ve Siyonist hareketin 1. Dünya Savaşı'nda İngiltere'den aldığı destek ile birlikte Yahudi milliyetçiliği olan siyonizmin tarihin sayfalarında yer almasından itibaren, Batı emperyalizminin önce sırtını dayayacağı bir felsefe kurarak ya da kurulmasına yardımcı olarak kendini nasıl meşrulaştırdığını ve bunun ardından sömürünün nasıl geldiğini; diller, ırklar, kültürler üstün ve aşağı diye ikiye ayrılan bölge halklarının, üstün olanın aşağı olanın topraklarına el koyma, yönetme ve hatta bölgedeki unsurları düzenleme hakkının nasıl oluşturulduğunu da gözler önüne sermektedir.

Sonuç olarak eserde İngilizlerin niçin Yahudi halkı üzerinde bu kadar detaylı inceleme yaptığı değerlendirilecek olursa; günümüzde büyük Ortadoğu projesi kapsamında İsrail devletinin ve Yahudi halkının bölgedeki güç dengesinde önemli bir yer edinmiş olması ve bu bölgedeki İngiliz ve Amerikan hükümetlerinin çıkarları düşünüldüğünde, Yahudilerin tarihsel geçmişi bakımından bölgenin *mazlum* halkı imajından ötürü iyi bir müttefik olabileceği analiz edilebilmektedir. Özellikle bölgede Arap unsurlara karşı batının desteğini alabilen başka bir unsurun varlığı şüphesiz ki bölgede etkin bir güç unsuru olarak ortaya çıkmıştır. Bu sebeple de bölgede Yahudi devletinin kurulmasının batılı devletlerce desteklenmesi bugün bile bölgede gelişen olayların değerlendirilmesi açısından tarihsel bir öneme vurgu yapmaktadır.

